INTEGRAREA PE PIAŢA MUNCII A PERSOANELOR CU DIZABILITĂŢI PRIN MĂSURI DE OCUPARE PRESTATE DE AGENŢIA NAŢIONALĂ PENTRU OCUPAREA FORŢEI DE MUNCĂ (studiu realizat în or. UNGHENI)

Gheorghina VÎRTOSU,

studentă, anul III, Facultatea Psihologie, Științe ale Educației,
Sociologie și Asistență Socială

CZU: 331.5-056.24:303.433.2(478-21) Email:gheorghinavirtosu@gmail.com

The article analyzes the integration of people with disabilities into the labor market in the Republic of Moldova, with a focus on the employment measures provided by the National Employment Agency. The author investigates the barriers and specific needs faced by people with disabilities in order to facilitate effective and sustainable professional inclusion. Furthermore, the research conducted within this bachelor's thesis contributes to the improvement of public policies and social programs aimed at promoting equal opportunities, reducing discrimination, and supporting the social and professional integration of people with disabilities.

Republica Moldova se confruntă cu provocări socio-economice semnificative, care afectează incluziunea socială și profesională a persoanelor cu dizabilități. Deși au fost elaborate politici și instrumente de sprijin pentru facilitarea accesului acestora pe piața muncii, persoanele cu dizabilități continuă să se confrunte cu bariere sistemice, discriminare și oportunități limitate de angajare. Lipsa locurilor de muncă adaptate, nivelul scăzut de educație și formare profesională, infrastructura inaccesibilă și atitudinile negative din partea angajatorilor contribuie la perpetuarea excluderii acestor persoane din viața socială și economică.

Aceste dificultăți sunt resimțite acut în comunitățile locale, cum este raionul Ungheni, unde intervențiile Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) joacă un rol esențial în facilitarea accesului la ocupare pentru persoanele cu dizabilități. Prezenta lucrare analizează impactul măsurilor implementate de ANOFM, identifică principalele provocări și propune soluții practice pentru consolidarea incluziunii profesionale. ***Scopul*** cercetării constă în *analiza impactului măsurilor de ocupare oferite de ANOFM asupra integrării profesionale a persoanelor cu dizabilități în raionul Ungheni și elaborarea unor recomandări pentru optimizarea acestui proces*. Pentru realizarea studiului au fost utilizate ***metode calitative de cercetare***: interviuri semistructurate cu 8 beneficiari și 5 specialiști ANOFM, studii de caz și analiza documentară a legislației și rapoartelor oficiale ale ANOFM și DGASPF Ungheni. Totodată, au fost analizate teoriile care fundamentează concepțiile potrivit cărora investițiile în educație, competențe și dezvoltare

profesională sporesc valoarea indivizilor pe piața muncii, contribuind astfel la creșterea șanselor lor de ocupare. Aceasta este aplicabil și în cazul persoanelor cu dizabilități, unde formarea profesională, consilierea și sprijinul individualizat pot reprezenta instrumente esențiale de reabilitare profesională și integrare socială [1, p.51-59].

Analizând datele statistice constatăm, că în Republica Moldova la 1 ianuarie 2024 numărul total al persoanelor recunoscute cu dizabilități în țară era de aproximativ 170.000, reprezentând 6,7% din populația cu reședința obișnuită. Dintre acestea, 11.400 erau copii cu vârsta până la 17 ani. Distribuția pe grade de dizabilitate a fost următoarea: 55,2% cu dizabilitate accentuată, 28,4% cu dizabilitate medie și 16,3% cu dizabilitate severă. Majoritatea persoanelor cu dizabilități aveau vârsta cuprinsă între 30 și 45 de ani (37,7%), urmate de cele cu vârsta între 55 și 64 de ani (31,9%). În ceea ce privește distribuția pe sexe, bărbații reprezentau 52,4% din totalul persoanelor cu dizabilități. La nivel regional, cea mai mare pondere a persoanelor cu dizabilități se înregistra în raionul Șoldănești (17,3%), urmat de Telenești (10,6%) și Edineț (9,8%)[2].

În raionul Ungheni în anul 2024 au fost înregistrate 5.051 de persoane cu dizabilități, acoperind toate cele trei grade de dizabilitate. Aceste date reflectă o realitate importantă în contextul local și subliniază necesitatea consolidării politicilor de incluziune socială și profesională la nivel raional.Gradul de dizabilitate al șomerilor înregistrați era distribuit astfel: 62% cu dizabilitate medie (gradul III), 35% cu dizabilitate accentuată (gradul II) și 3% cu dizabilitate severă (gradul I).

Subdiviziunea teritorială a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (STOFM) Ungheni a oferit, în perioada de referință, servicii de informare pentru 148 de persoane cu dizabilități. Dintre acestea, 88 de persoane au fost luate în evidență, iar pentru restul au fost aplicate alte măsuri individualizate. Aceste cifre reflectă eforturile locale de susținere a persoanelor cu dizabilități în vederea creșterii gradului de ocupare și incluziune profesională.

În rezultatul cercetării am constatat și evidențiat, că măsurile implementate de ANOFM contribuie pozitiv la integrarea pe piața muncii, dar gradul de succes este influențat de nivelul de educație al persoanelor cu dizabilități, disponibilitatea angajatorilor de a adapta locurile de muncă și susținerea comunităților locale. Cu toate acestea, mai sunt aspecte care necesită a fi regândite, printre care:

- *insuficiența locurilor de muncă*-„Foarte greu e să găsim de lucru în sat, toate locurile sunt ocupate, iar până la raion sunt 30 km și este foarte scump și mult de mers”(I_B_1);
- *nivel redus de studii și de competențe*-„Am absolvit doar nouă clase, multe cunoștințe nu am și tot ce lucrez este cu ziua prin sat. Alte oportunități nu am avut, nu am putut sa plec la studii mai departe din cauza gradului de dizabilitate”(I_B_2);
- *condiții de lucru*-„Problema cu picioarele nu poate împiedică să am un serviciu în domeniul administrativ sau, spre exemplu, într-un centru de apel”(I_B_6);
- *atitudine reticentă din partea angajatorilor*- „După ce mi-am pierdut locul de muncă, aveam impresia că nu mă voi mai putea angaja niciodată. De fiecare

dată eram refuzată: fie pentru că am 53 de ani, fie din cauza gradului meu de dizabilitate”(I_B_8).

Analizând şi opiniaexperţilor expuseîn cadrul interviurilor, am stabilit aspectele care trebuie luate în considerare pentru a asigura accesul persoanelor cu dizabilităţi la locuri de muncă?

– *necesitatea dezvoltării serviciilor sociale de suport*;
– *oportunitatea unei abordări intersectorială* - „Lucrez în sprijinul persoanelor cu dizabilităţi de peste 20 de ani, iar ceea ce am învăţat în tot acest timp este că fiecare om are un potenţial care merită să fie descoperit şi susţinut. La ATAS Ungheni am fost martora multor cazuri în care sprijin real sau un loc de muncă accesibil au schimbat radical traiectoria unei vieţi. Din păcate, încă ne confruntăm cu bariere,însă acolo unde există colaborare între instituţii, comunitate şi angajatori, rezultatele sunt vizibile. Persoanele cu dizabilităţi nu cer milă - cer şanse egale”(I_E_3).

În conzluie menţionăm, că integrarea profesională a persoanelor cu dizabilităţi este un proces complex, ce presupune intervenţii multidimensionale. Deşi ANOFM oferă oportunităţi reale prin servicii de formare şi subvenţionare, persistă dificultăţi precum lipsa locurilor de muncă adaptate, nivelul redus de instruire şi prejudecăţile angajatorilor. Integrarea efectivă presupune colaborare interinstituţională, sprijin comunitar şi schimbarea atitudinilor la nivel social.

În rezultatul cercetării propunem un şir de ***recomandări***:

- promovarea şi susţinerea iniţiativelor antreprenoriale ale persoanelor cu dizabilităţi, prin facilităţi financiare, consultanţă şi formarea competenţelor antreprenoriale;
- lansarea unor campanii de conştientizare pentru reducerea discriminării şi stereotipurilor privind persoanele cu dizabilităţi;
- promovarea unor programe de formare profesională adaptate persoanelor cu dizabilităţi;
- crearea unor platforme locale pentru schimb de bune practici şi sprijin reciproc între persoanele cu dizabilităţi şi angajatori;
- stimularea implicării în activităţi comunitare a persoanelor cu dizabilităţi, pentru a contribui la creşterea încrederii şi motivării.

Referinţe:

1. BÎRCĂ, A. (coord.). Dezvoltarea politicilor pe piaţa muncii din Republica Moldova. Academia Română: Editura Centrului de Informare şi Documentare Economică, 2023. ISBN 978-973-159-291-6, 464 pag.
2. BNS. Persoanele cu dizabilităţi în Republica Moldova. Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/persoanele-cu-dizabilitati-in-republica-moldova-in-anul-2023-9460_61550.html (Consultat la 12.05.2025).

Recomandat
***Stela MILICENCO**, dr., conf. univ.*